

Ìtẹ̀léra Àwọn Aposteli

láti ọdọ̀ St. Linu, aposteli kan nínú Àwọn Àádọ́rin, nípasẹ̀ Ìjọ Kátólîìkì Àtijọ́ ti Utrecht, títí di òní

ní ìlà ti

Bíṣọ́ọ̀bù[*]

Garland F. Byers, Jr., J.D., D.D.[‡]

Bíṣọ́ọ̀bù sí Àwọn Orílẹ̀-èdè, lábẹ́ Àṣẹ Aposteli

1. St. Linu, Aposteli kan nínú Àwọn Àádọ́rin[CO]

Kristi rán an pẹ̀lú Àwọn Àádọ́rin ní nǹkan bí ọdún 30 Lẹ́yìn Kristi (Luku 10:1)
a dárúkọ rẹ̀ nínú Ìwé Mímọ́: "Eubulu kí ọ, àti Pudeni, àti Linu, Klaudia" (2 Timotiu 4:21)
bíṣọ́ọ̀bù àkọ́kọ́ ti Romu lẹ́yìn St. Peteru, ní nǹkan bí ọdún 67 Lẹ́yìn Kristi

Ìlà ìtẹ̀léra àwọn aposteli yìí nà láti ọdọ̀ Aposteli Linu, ní nǹkan bí ọdún 30 Lẹ́yìn Kristi, títí di òní: ó jẹ́ ọdún 1,996 ní ọdún 2026.

Ìtẹ̀léra láti ọdọ̀ St. Linu dé ọdọ̀ Póòpù Paul III tẹ̀lé àkọsílẹ̀ àwọn bíṣọ́ọ̀bù Romu tí Ìjọ Kátólîìkì ti Romu ń pa mọ́: àkọsílẹ̀ kan náà ni Ìjọ Kátólîìkì ti Romu fi ń tọ ìtẹ̀léra àwọn aposteli tirẹ̀ lọ títí dé ọdọ̀ St. Peteru, ẹni tí St. Linu rọ́pò.

Ìjọ Orthodox ti Ìlà Oòrùn ń bọlá fún St. Linu gẹ́gẹ́ bí aposteli kan nínú Àwọn Àádọ́rin; ó ń ṣe àjọdún rẹ̀ ní 5 Oṣù Bélú, pẹ̀lú àwọn Aposteli Patroba àti Herma, ó sì kà á mọ́ Àwọn Aposteli Àádọ́rin tí a ń bọlá fún papọ̀ ní 4 Oṣù Ṣẹ́rẹ́. Ìjọ Kátólîìkì ti Romu ń ṣe àjọdún rẹ̀ ní 23 Oṣù Owewe, ó sì dárúkọ rẹ̀ ní àkọ́kọ́ láàrin àwọn ẹni mímọ́ tí ó wá lẹ́yìn àwọn aposteli nínú Roman Canon ti Máàsì. St. Irenaeus ti Lyon, ní nǹkan bí ọdún 180 Lẹ́yìn Kristi, kọ ọ́ sílẹ̀ pé àwọn aposteli alábùkún fi iṣẹ́ bíṣọ́ọ̀bù ní Romu lé Linu lọ́wọ́, àti pé St. Paulu dárúkọ Linu yìí nínú lẹ́tà rẹ̀ sí Timotiu.

A ṣe ìyàsọ́tọ̀ sí ipò bíṣọ́ọ̀bù láti ọdọ̀ ẹnìkan sí ẹni tí ó tẹ̀lé e, nípasẹ̀ àwọn ìjọ tí a dárúkọ wọn nísàlẹ̀ yìí.

A tún ń bọlá fún àwọn bíṣọ́ọ̀bù kan nínú ìlà yìí gẹ́gẹ́ bí ẹni mímọ́. Àwọn àmì tí ó wà lẹ́gbẹ̀ẹ́ orúkọ wọn jẹ mọ́ ìwà mímọ́ ìgbésí ayé nìkan. Wọn kò ní í ṣe pẹ̀lú bí ìyàsọ́tọ̀ kankan ti tọ́ tó: ipò

olúkúlùkù bíṣ́ọ̀bù tí a kọ orúkọ rẹ̀ sílẹ̀ nínú ìtẹ̀léra náà dógba pẹ̀lú ti àwọn yòókù, yálà a ń bọlá fún un gégé bí ẹni mímọ́ tàbí a kò bọlá fún un bẹ́ẹ̀.

St. Ẹni mímọ́: ẹni tí Ìjọ kan ń bọlá fún ní gbangba pé ó gbé ìgbésí ayé ìwà mímọ́ tí ó tayọ, pé ó sì wà lọ́dọ̀ Ọlọ́run nísinsin yìí, tí Ìjọ náà sì ń ṣe ìrántí rẹ̀ nínú kàlẹ́ńdà rẹ̀. Nínú Ìjọ ìjímìjí, ìyìn àwọn onígbàgbọ́ àti ti àwọn bíṣ́ọ̀bù wọn ni a fi ń mọ àwọn ẹni mímọ́; léyìn náà, nípa kíkéde wọn ní ẹni mímọ́ lọ́nà àṣẹ nínú Ìjọ Kátólíìkì ti Romu, àti nípa ṣíṣe wọ́n lógo nínú Ìjọ Orthodox ti Ìlà Oòrùn.

Ẹ.Ì. Ẹni Ìbùkún: nínú Ìjọ Kátólíìkì ti Romu, ẹni tí a ti kéde ní ẹni ìbùkún, ìgbésẹ̀ àṣẹ tí ó ń ṣáájú kíkéde ẹni náà ní ẹni mímọ́.

C Ìjọ Kátólíìkì ti Romu ń bọlá fún un gégé bí ẹni mímọ́ tàbí ẹni ìbùkún.

CO Ìjọ Kátólíìkì ti Romu àti Ìjọ Orthodox ti Ìlà Oòrùn méjèèjì ń bọlá fún un gégé bí ẹni mímọ́.

Pupa Ajẹ́rìíkú: ẹni tí ó fi ẹ̀mí rẹ̀ lélẹ̀ nítorí ìgbàgbọ́.

Àwọn Ìjọ kì í fìgbà gbogbo fohùn ṣọ̀kan lórí ẹni tí ó jẹ́ ẹni mímọ́. Ìjọ kan lè máa bọlá fún ẹni tí òmíràn kò bọlá fún, àwọn àmì náà sì ń fi Ìjọ tí ó ń bọlá fún olúkúlùkù wọn hàn.

Romu

Ìtẹ́ Romu, níbi tí àwọn Aposteli Peteru àti Paulu ti fi ẹ̀mí wọn lélẹ̀. Àwọn bíṣ́ọ̀bù Romu láti ọdọ̀ St. Anacletus, ẹni tí ó rọ́pò St. Linu, dé ọdọ̀ Póòpù Paul III; nígbà tí ó wà lórí ìtẹ́ ni a gbé Scipione Rebiba ga sí ipò bíṣ́ọ̀bù ní ọdún 1541.

2. St. Anacletus CO ..... ní nǹkan bí 76
3. St. Clement I CO *Ajẹ́rìíkú* ..... ní nǹkan bí 88
4. St. Evaristus CO ..... ní nǹkan bí 97
5. St. Alexander I CO ..... ní nǹkan bí 105
6. St. Sixtus I CO ..... ní nǹkan bí 115
7. St. Telesphorus CO *Ajẹ́rìíkú* ..... ní nǹkan bí 125
8. St. Hyginus CO ..... ní nǹkan bí 136
9. St. Pius I CO ..... ní nǹkan bí 140
10. St. Anicetus CO ..... ní nǹkan bí 155
11. St. Soter CO ..... ní nǹkan bí 166
12. St. Eleutherius CO ..... ní nǹkan bí 175
13. St. Victor I CO 189
14. St. Zephyrinus CO 199
15. St. Callixtus I CO *Ajẹ́rìíkú* 217
16. St. Urban I CO 222
17. St. Pontian CO *Ajẹ́rìíkú* 230
18. St. Anterus CO 235
19. St. Fabian CO *Ajẹ́rìíkú* 236
20. St. Cornelius CO *Ajẹ́rìíkú* 251
21. St. Lucius I CO 253
22. St. Stephen I CO 254
23. St. Sixtus II CO *Ajẹ́rìíkú* 257
24. St. Dionysius CO 259
25. St. Felix I CO 269
26. St. Eutychian CO 275
27. St. Caius CO 283
28. St. Marcellinus CO 296
29. St. Marcellus I CO 308
30. St. Eusebius CO 309
31. St. Miltiades CO 311
32. St. Sylvester I CO 314

33. St. Mark CO 336
34. St. Julius I CO 337
35. Liberius 352
36. St. Damasus I CO 366
37. St. Siricius CO 384
38. St. Anastasius I CO 399
39. St. Innocent I CO 401
40. St. Zosimus CO 417
41. St. Boniface I CO 418
42. St. Celestine I CO 422
43. St. Sixtus III CO 432
44. St. Leo I CO 440
45. St. Hilarius CO 461
46. St. Simplicius CO 468
47. St. Felix III CO 483
48. St. Gelasius I CO 492
49. Anastasius II 496
50. St. Symmachus CO 498
51. St. Hormisdas CO 514
52. St. John I CO *Ajẹ́rìíkú* 523
53. St. Felix IV CO 526
54. Boniface II 530
55. John II 533
56. St. Agapetus I CO 535
57. St. Silverius CO *Ajẹ́rìíkú* 536
58. Vigilius 537
59. Pelagius I 556
60. John III 561
61. Benedict I 575
62. Pelagius II 579
63. St. Gregory I CO 590
64. Sabinian 604
65. Boniface III 607
66. St. Boniface IV CO 608
67. St. Adeodatus I CO 615
68. Boniface V 619
69. Honorius I 625
70. Severinus 640
71. John IV 640
72. Theodore I 642
73. St. Martin I CO *Ajẹ́rìíkú* 649
74. St. Eugene I CO 654
75. St. Vitalian CO 657
76. Adeodatus II 672
77. Donus 676
78. St. Agatho CO 678
79. St. Leo II CO 682
80. St. Benedict II CO 684
81. John V 685
82. Conon 686
83. St. Sergius I CO 687
84. John VI 701
85. John VII 705
86. Sisinnius 708
87. Constantine 708
88. St. Gregory II CO 715
89. St. Gregory III CO 731
90. St. Zachary CO 741
91. Stephen II 752
92. St. Paul I CO 757
93. Stephen III 768
94. Adrian I 772
95. St. Leo III CO 795
96. Stephen IV 816
97. St. Paschal I CO 817
98. Eugene II 824
99. Valentine 827
100. Gregory IV 827

101. Sergius II 844
102. St. Leo IV [CO] 847
103. Benedict III 855
104. St. Nicholas I [CO] 858
105. Adrian II 867
106. John VIII 872
107. Marinus I 882
108. St. Adrian III [CO] 884
109. Stephen V 885
110. Formosus 891
111. Boniface VI 896
112. Stephen VI 896
113. Romanus 897
114. Theodore II 897
115. John IX 898
116. Benedict IV 900
117. Leo V 903
118. Sergius III 904
119. Anastasius III 911
120. Lando 913
121. John X 914
122. Leo VI 928
123. Stephen VII 928
124. John XI 931
125. Leo VII 936
126. Stephen VIII 939
127. Marinus II 942
128. Agapetus II 946
129. John XII 955
130. Leo VIII 963
131. Benedict V 964
132. John XIII 965
133. Benedict VI 973
134. Benedict VII 974
135. John XIV 983
136. John XV 985
137. Gregory V 996
138. Sylvester II 999
139. John XVII 1003
140. John XVIII 1004
141. Sergius IV 1009
142. Benedict VIII 1012
143. John XIX 1024
144. Benedict IX 1032
145. Sylvester III 1045
146. Benedict IX 1045
147. Gregory VI 1045
148. Clement II 1046
149. Benedict IX 1047
150. Damasus II 1048
151. St. Leo IX [C] 1049
152. Victor II 1055
153. Stephen IX 1057
154. Nicholas II 1059
155. Alexander II 1061
156. St. Gregory VII [C] 1073
157. Ḅ.Ì. Victor III [C] 1086
158. Ḅ.Ì. Urban II [C] 1088
159. Paschal II 1099
160. Gelasius II 1118
161. Callixtus II 1119
162. Honorius II 1124
163. Innocent II 1130
164. Celestine II 1143
165. Lucius II 1144
166. Ḅ.Ì. Eugene III [C] 1145
167. Anastasius IV 1153
168. Adrian IV 1154

169. Alexander III 1159
170. Lucius III 1181
171. Urban III 1185
172. Gregory VIII 1187
173. Clement III 1187
174. Celestine III 1191
175. Innocent III 1198
176. Honorius III 1216
177. Gregory IX 1227
178. Celestine IV 1241
179. Innocent IV 1243
180. Alexander IV 1254
181. Urban IV 1261
182. Clement IV 1265
183. Ẹ.Ì. Gregory X [C] 1271
184. Ẹ.Ì. Innocent V [C] 1276
185. Adrian V 1276
186. John XXI 1276
187. Nicholas III 1277
188. Martin IV 1281
189. Honorius IV 1285
190. Nicholas IV 1288
191. St. Celestine V [C] 1294
192. Boniface VIII 1294
193. Ẹ.Ì. Benedict XI [C] 1303
194. Clement V 1305
195. John XXII 1316
196. Benedict XII 1334
197. Clement VI 1342
198. Innocent VI 1352
199. Ẹ.Ì. Urban V [C] 1362
200. Gregory XI 1370
201. Urban VI 1378
202. Boniface IX 1389
203. Innocent VII 1404
204. Gregory XII 1406
205. Martin V 1417
206. Eugene IV 1431
207. Nicholas V 1447
208. Callixtus III 1455
209. Pius II 1458
210. Paul II 1464
211. Sixtus IV 1471
212. Innocent VIII 1484
213. Alexander VI 1492
214. Pius III 1503
215. Julius II 1503
216. Leo X 1513
217. Adrian VI 1522
218. Clement VII 1523
219. Paul III 1534

Ìtẹ̀léra Rebiba

Láti ọdọ́ Kádínà Scipione Rebiba dé ọdọ́ Kádínà Luigi Caetani, ẹni tí a kọ orúkọ rẹ̀ sáájú ni ó ya olúkúlùkù bíṣọ́ọ̀bù sọ́tọ̀.

220. Scipione Rebiba 1541
221. Giulio Antonio Santorio 1566
222. Girolamo Bernerio 1586
223. Galeazzo Sanvitale 1604
224. Ludovico Ludovisi 1621
225. Luigi Caetani 1622

Romu àti Faranse

Láti ọdọ́ Giovanni Battista Scanaroli, tí Kádínà Caetani yà sọ́tọ̀ ní ọdún 1630, nípasẹ̀ àwọn bíṣọ́ọ̀bù àgbà àti àwọn bíṣọ́ọ̀bù ti Reims, Meaux àti Condom, dé ọdọ́ Dominique-Marie Varlet, tí a yà sọ́tọ̀ ní Paris ní ọdún 1719.

226. Giovanni Battista Scanaroli 1630

227. Antonio Barberini 1655
228. Charles-Maurice Le Tellier 1668
229. Jacques-Bénigne Bossuet 1670
230. Jacques de Goyon de Matignon 1693
231. Dominique-Marie Varlet 1719

Utrecht

Àwọn bíṣọ́ọ̀bù àgbà àti àwọn bíṣọ́ọ̀bù Kátólîkì Àtijọ́ ti Utrecht, Haarlem àti Deventer, láti ọdọ̀ Petrus Johannes Meindaerts, tí Varlet yà sọ́tọ̀ ní ọdún 1739, dé ọdọ̀ Gerardus Gul, Bíṣọ́ọ̀bù Àgbà ti Utrecht.

232. Petrus Johannes Meindaerts 1739
233. Johannes van Stiphout 1745
234. Gualtherus Michael van Nieuwenhuizen 1768
235. Adrianus Johannes Broekman 1778
236. Johannes Jacobus van Rhijn 1797
237. Gisbertus de Jong 1805
238. Willibrordus van Os 1814
239. Johannes Bon 1819
240. Johannes van Santen 1825
241. Hermanus Heykamp 1854
242. Casparus Johannes Rinkel 1873
243. Gerardus Gul 1892

Gẹ̀ẹ́sì àti Amẹ́ríkà

Láti ọdọ̀ Arnold Harris Mathew, tí a yà sọ́tọ̀ ní Utrecht ní ọdún 1908, ẹni tí a kọ orúkọ rẹ̀ ṣáájú ni ó ya olúkúlùkù bíṣọ́ọ̀bù sọ́tọ̀.

244. Arnold Harris Mathew 1908
245. Rudolph de Landas Berghes 1913
246. William Henry Francis Brothers 1916
247. William Montgomery Brown 1925
248. Wallace David de Ortega Maxey 1927
249. Nils Bertil Alexander Persson 1986
250. Samuel Guido, Jr. 2004

251.

Garland F. Byers, Jr.

2013

Ìtẹ̀léra kan náà pẹ̀lú Bíṣọ́ọ̀bù Romu

Bíṣọ́ọ̀bù Romu ti ìsinsin yìí, Póòpù Leo XIV, àti Bíṣọ́ọ̀bù Byers ní ìlà ìtẹ̀léra àwọn aposteli kan náà láti ọdọ̀ St. Linu títí dé ọdọ̀ Kádínà Luigi Caetani (a yà á sọ́tọ̀ ní ọdún 1622). Kádínà Caetani fúnra rẹ̀ ni ó fi ọwọ́ ara rẹ̀ ya àwọn bíṣọ́ọ̀bù tí ìlà méjèèjì ti ṣẹ̀ wá sọ́tọ̀: ní ìlà ti Póòpù Leo XIV, Kádínà Ulderico Carpegna; ní ìlà yìí ti Bíṣọ́ọ̀bù Byers, Giovanni Battista Scanaroli, àwọn méjèèjì ní ọdún 1630.

Oyè Mímọ́

Ìyàsímímọ́
17 Oṣù Ògún 2008, nípa gbígbé ọwọ́ lé, ní St. Paul's Lutheran Orthodox Chapel, Palmerton, Pennsylvania.

Ìyàsọ́tọ̀ sí Oyè Mímọ́ ti Bíṣọ́ọ̀bù
20 Oṣù Ìgbé 2013, nípa gbígbé ọwọ́ lé nígbà ayẹyẹ Oúnjẹ Alẹ́ Mímọ́, ní St. Paul's Lutheran Orthodox Chapel, tí ó ṣe ìpàdé rẹ̀ ní ojọ́ náà ní American Legion Post 16, Slatington, Pennsylvania.

Olórí ẹni tí ó yà á sọ́tọ̀
Ẹni Ọ̀wọ̀ Jùlọ Samuel Guido, Jr.

Àwọn tí ó bá a yà á sọ́tọ̀
Bíṣọ́ọ̀bù Bradley A. Varvil
Bíṣọ́ọ̀bù Michael Byus
Bíṣọ́ọ̀bù James Thompson
Àwọn ìwé èrí ìyàsímímọ́ àti ìyàsọ́tọ̀, pẹ̀lú àwọn fọ́tò ìyàsọ́tọ̀ náà, wà ní ojú ìwé Nípa Bíṣọ́ọ̀bù.

Iṣẹ́ Ìsìn

A yà á sọ́tọ̀ sí Oyè Mímọ́ ti Bíṣọ́ọ̀bù ní 20 Oṣù Ìgbé 2013, nínú Lutheran Orthodox Church, Inc., níbi tí ó ti sìn lẹ́yìn náà gẹ́gẹ́ bí Bíṣọ́ọ̀bù Àgbà ti Ẹkùn Ìjọ Western North Carolina. Bíṣọ́ọ̀bù Byers kò ní àjọṣepọ̀ kankan pẹ̀lú ẹgbẹ́ náà mọ́.

Dókítà nínú Ẹ̀kọ́ Ìmọ̀ Ọlọ́run (*honoris causa*), tí Lutheran Orthodox Church, Inc. fi fún un ní 20 Oṣù Ìgbé 2013.

Gbogbo ẹsẹ Ìwé Mímọ́ ní èdè Yorùbá tí a fà yọ ní ojú ìwé yìí ni a mú lâìyí ohunkóhun padà láti inú *Biblica® ní oore ọ̀fẹ́ láti lo Bíbélì Mímọ́ ní Èdè Yorùbá Òde-Òní™*. Orísun: ebible.org/yor. Àmì mẹ́ta (...) ń fi ibi tí a ti fo apá kan sílẹ̀ hàn.
Biblica® ní oore ọ̀fẹ́ láti lo Bíbélì Mímọ́ ní Èdè Yorùbá Òde-Òní™ Ẹ̀tọ́ àdàkọ © 2009, 2017 Biblica, Inc. Biblica® Open Yoruba Contemporary Bible™ Copyright © 2009, 2017 by Biblica, Inc. "Biblica" ni àmì ìdámọ̀ tí Biblica, Inc. fi sílẹ̀ ní United States Patent àti ní ilé iṣẹ́ tí wọ́n ti ń fúnni ní àmì ìdámọ̀. Gba àṣẹ kí o tó lòó. "Biblica" is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.
A ṣe àgbékalẹ iṣẹ́ yìí lábẹ́ àkóso ti Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). Láti rí ẹ̀dà ìwé àṣẹ, lọ sí http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0 tàbí kí o kọ lẹ́tà ránṣẹ́ sí Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.
This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). To view a copy of this license, visit http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0 or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Àwòrán Póòpù St. Linu, àwòrán tí a tẹ́ jáde, Rijksmuseum, Amsterdam, láti orí Wikimedia Commons; ilé ìkóhun-ìṣẹ̀ṣẹ̀báyé-pamọ́sí náà ti fi í sílẹ̀ gẹ́gẹ́ bí ohun ìní gbogbo ènìyàn; a gé etí rẹ̀, a sì yí ìtóbi rẹ̀ padà láti ara ti ìpilẹ̀ṣẹ̀.